

**Ruhlen, Merritt: *Dilin Kökeni,*
Ana Dilin Evriminin İzinde (Çev. İsmail Ulutař),
Hece, 159, Ankara, 2006, 191 s, ISBN: 975-8988-67-0**

Merritt Ruhlen, Ahmet Bican Ercilasun hocamızın *2BA* romanın kahramanı olarak Afrika’da dilin kökenini araştırırken karşımıza çıkar.

Gerçek hayatta Ruhlen, dünya dillerini sınıflandırmada en önemli isimlerden biri olan Joseph Harold Greenberg’in öğrencisidir. Greenberg, Afrika, Avrasya, Amerika yerli dillerini kendi aralarında tasnif etmiştir. Ruhlen ise dünya dillerini sınıflama işine soyunur.

Elimizdeki eserde *Dilin Kökeni* araştırılıyor. Bu araştırmada öne çıkan iki önemli husus var. Ruhlen, eserinin bütününde dünya dilleri arasında akrabalığı ispat etmeye çalışırken okuyucuya da kendisiyle birlikte tasnif yaptırıyor. Dünyanın çeşitli bölgelerinde konuşulan dillerden ortak kelimeleri vererek bunların hangilerinin aynı dil ailelerine mensup, hangilerinin farklı olabileceğini okuyucuya bulduruyor. Bu yöntem eser boyunca dünyanın çeşitli dil aileleri arasında devam ediyor. Ruhlen dilin kökenin bir kaynaktan çıktığını ve bunun eldeki verilerle ispatlanabileceğini göstermek için yeryüzündeki beş binin üzerindeki dili dört yüz dil grubuna, bu dört yüz dil grubunu on iki dil ailesine indirir. Bu on iki dil ailesinin de ortak kelimeleri vardır ve bu kelimeler zaman içerisinde yapılacak araştırmalarla daha da çoğaltılacaktır. Bu kelimelerden biri “TİK” (parmak, bir) diğeri ise “PAL” (iki) kelimesidir.

Eserde Hint-Avrupacıların, Hint-Avrupa dilleriyle diğeri dünya dillerinin köken ortaklığı olamayacağı görüşü yoğun şekilde tenkit edilir. Buna karşılık Ruhlen, hocası Greenberg’in Avrasyatik dil teorisini tavizsiz savunur.

Şimdiden genetik çalışmalarıyla dil araştırmaları örtüşmüş görünüyor. Yapılan sınıflama çalışmalarda genetik biliminin kullanımı yaygınlaştıkça, insan dili, dil akrabalıkları ile ilgili pek çok sorun da çözülmüş olacaktır.

Dünya dillerinde ödünçlenmesi en zor kelimeler zamirlerdir. Zamirlerden hareketle yapılacak tasniflerde köken ortaklığı olma ihtimali daha yüksektir. Dünyanın pek çok dilinde “m” sesi “ben”i karşılarken “t” sesi “sen”e karşılık gelir. Oysa Amerikan yerlilerinin dilinde “n” birinci şahsı karşılarken “m” ikinci şahsı ifade eder.

Çevirmen Dr. İsmail Ulutař Balıkesir Üniversitesinin Wisconsin Üniversitesinde doktora yapmış bir öğretim üyesi. Daha önce yine Hece yayınlarından *Dil Evrensellikleri ve Dilbilim Tipolojisi* adlı çevirisi de yayımlanmıştı. Gerek çevirilerde kullandığı dil, gerek ülkemizde az bilinen çeviri konularıyla Ulutař ilerde ülkemizde ses getirecek daha çok esere imza atacak gibi görünüyor.

Ekrem ARIKOĞLU